

استبصار

نومرو ۱۴

پنجشنبه

۱۱ کانون اول ۱۳۲۴

قسم تاریخی و بیلو غرافی دده عظیم نواقص موجود اولدینی کورلش ایسه ده کلال ویرمه مک ایچون تفصیل ایلمدیککی بیان بیوریلور . فکر عاجزانه مه کوره مقصد حقیقته خدمت اولدیفندن استشاره نك مختلف نسخه لرینه پارچه پارچه درج بیورسه کلال ویرمه محذوری بر طرف اولوردی . شاید « استشاره نك صحیفه لری خطا صواب جدولی دکلدر » دیرلر سه طوغریدن طوغری به عاجز لرینه اخطار بیورده بیورلردی حالاده بو یوله کی اخطارات خیرخواهانه لرینه منتظر م . اثر مذکورک اشخاص دوله دن باحث اولان قسم اولی بمنه تعالی قریباً میدان تداوله چیقاربله جنی کبی اقسام سائره سنکده بیدربی شمیری مقرر اولدیفندن احمد صلاح الدین بك اوغلدك بونلری دخی بر اوکی اولادکوزبله یعنی بر نظر مؤاخذه کارانه ایله تدقیق و کوره جکی نواقصی ارباب مطالعه به کلال ویریر ملاحظه سیله اختصار ایتمه رك تماماً بیان بیورمه لرینی تمی و شو یوله وقوع بوله جق مساعی حقیقت پرورانه لرندن طولانی شمیدین بیان تشکر ایلرم .

محمود اسعد

اجال داخلی

مجلس مبعوثانك كشادی ونطق پادشاهی

۴ کانون اول کونی — شهرک منظرسی — مبعوثان آلائی — پادشاه وملت — نطق افتتاحی — مجاسدن عودتده پادشاه — ایلاک مجلسه دائر ایضاحات مایون — « رجال دولت » ؟ — نطق ومساءل خارجیه — « مجلس اعیانک تصدیقنه لایق » ؟ ... — تحلیف مسأله سی

استانبول ۹ کانون اول ۳۲۴

کانون اولک دردنجی کونی مجلس مبعوثان احتفال عظیم ایله آچیلدی . صدر بهارده بیله نادر کورولور پنبه لکلر ایچنده طوغان بویوم پرناب وفر ، که حاکمیت مشروعه ملیه نك جهانده نظیری کورلماش بر استبداد ایله تمیزایدن حکومت شخصیه یی استخلافتنه شاهد اولمشدر ، تاریخ عثمانیده معلا بر وقعه صاحبدر . بر بایرام صباحنه ملاقی اولمش چوجق صفوتی وهوسیه - سوسانوب مشرقده

ایلك آیدینلقلر کوردیکی دملردن باشلا یرق استانبول زقاقلرینه دو کولن خلقلک
 - نفسی حر ، تعرضدن مصون بیلیمه نك، استقبالنه نظر امنیت واعتماد ایلله باقه نك
 ویردیکی مستشنا برشوق ایلله متشوق اولدینی حالده - تحیل مشروطیت صدندنه کی
 اوللر سمرتی ، یوز بر باره طوب سسلری ایچنده کنار ایدن بوروز محتشم بر شب
 نورانی به قاووشدی ، اویله که کیجه نك کوندوزدن ، اوتابدار ، مشمس کوندن ،
 فرقی اولمادی : یرلی و بیانیجی ، فقیروغنی جمله نك مهالکانه اشتراکیله وجوده کلن
 شهر آیین جسم قیشك اوک اوزون کیجه سنه اویله برلقای نورانی اعاره ایتدی ، که
 آتی ، ملتی تنظیر ایدرکی ده پالاق حلول ایدن یوم فردایی ادراک ایلدی کمزده
 اولیل منوری پک قیصه بولدی ... مجلس دائره سنه عزیمتلرنده مبعوثلری
 آلفیسلامی ایچون رهکارلرینه قوشان افراد ملت مقبر استبدادک طوبراقلری ده
 چیکنه مش اولورلر اوکون ملت حریت و مشروطیتنه او قدر صارلمش بولنیوردی ، که
 استبدادی دوشونمادی ، انک عامینه برسوزسویلمکه بیله تزل ایتمدی . ۱۰ تموزدن
 بروشهر مرز آفاقده مدید عسکر ، طینلر حاصل ایدن : « قهر اولسون استبداد »
 ندالری ایشیدلدی . فقط ۴ کانون اول تظاهراتنک نه قدر مخالف مدلوللری ،
 مفهومیملری وارسه کنیدیلرینه راجع اولدینی ارتجاعیون بیلعلیدر

مبعوثلریمز وقت ظهره طوغری نور عثمانیه ده کی قلوبلرندن قرعه نك صورت
 اصابته کوره ایکشمر ایکشمر بیدکاری آجیق عربله حریره نظارتنه کیدوب اوراده
 مرتب بر آلیله عسکر واهلله ارسندن ایاصوفیه یا ایندیله . کلا ، رؤسای روحانیه ،
 سفرای اجنبیه ، بعض معتبران اجانب دخی عینی یولدن کچوب دائره به کیردیله .
 مجلس معوتان دائره می پک دار اولدینی ایچون دعوتیلر محدود اولدقن ماعدا بالذات
 مبعوثلر صیقیشیق اوطور منفه مجبور اولدیله . بو مجبوریتم بو دفعه کی دوره
 اجتماعده متعادیا محسوس اولوب قاله حق . ذات شاهانه قره دن ، همده انک
 اوزون یولی اختیار ایدره ک ، کادی . تعیب ایتدیکی طریق اخلامور ، نشان
 طاشی ، بانفاتی ، بک اوغلی ، اون قیانی ، وفا ، شهزاده باشی ، دیوان یولی
 ایدی . عبدالحید ثانی حضر تلی اون بر ییادن برو خرقة سعادت آیلرنده کرک

عنایت کرک عودتدم دکز یوانی آلمش ایدی . کذرگاه بادشاهیده آرتق هر کس قورقو ایله بکلمدی ، درشانه معامله تبعیده وقوع بولمدی . یول کنارنده عسکرک ارقه سنده قالان یرلری وارملرنده کی فاصله لری طولدیران اهالی انضباط وسلامه مأمور اولانلرک اخطارینه حاجت برافقسنرین وقور واحترامکار بر وضعیت الدی . بر بلوک مزراقلی سوارینک ارقه سنده آجیق بر هر بده بشوش برسیا کوردی . بادشاه حضرترلری کندیسنه حقیقی حرمت نصل اولدیتقی بیلن وکوسترن شوپاک و تزیه یورکلکی ملت افرادیله اندن اولمیان دونکی ملوث خدمه سی ارمه سنده برقیاس ده ایامش وکوکلنده بریکیلره قارشو نه قدر استکراه و نفرت حس ایلدیسه اوتکیلر حقنده ده اوقدر محبت وانجذاب دویمش اولسه کرکدر...

عبدحمید ثانی حضرترلری مجلس مبعوثان دائره سنده استراحت سالوننده بر مدت بولندقدن صوکره مذاکرات سالوننده کی موقع مخصوصنه کلدی . نطق هایون متنی حاوی اولان ورقه مابین باش کاچی جواد بکه ویرلدی . جواد بک او آجیق ، قالین سسیله و حقیقه " مهارتله اوقودی :

« اعیان مبعوثان !

حین جلوسده وضع ایتمش اولدیم قانون اساسینک موقع تطبیقه وضعنده تصادف اولنان مشکلاته مبنی اوزمان رجال دولت طرفدن کوستریلان لزوم اوزرینه مجلس مبعوثان موقتاً تعطیل اولنش ایکن ممالک شاهانه مده معارفک ترقیسیله قابلیت اهالی درجه مطلوبه یه ایصال اولونجیه قدر قانون مذکورک تأخیر اجراسی توصیه و عرض اولنش ایدوکندن مجلس مبعوثانک تکرار اجتماعی وقت مروهونه بالتعلیق ممالک شاهانه مکمل طرفنده مکتبلر تأسیسیله معارفک ترقیسنه اهتمام اولنش ایدی . شکر اولسون او مقصدک حصوله انشار معارف سایه سنده صنوف اهالیزک سوبه استعدادی تعالی ایتمش اولسی حبسیله اظهار اولنان ارزویه بناء و بوارزونک حصولی دولت و مملکتیمزک حالا واستقبالاً سعادتیی موجب اوله جفته مطمئن اولدیمدن بوکا مخالف رأی و مطالبه مده بولنلرله رغماً بلا تردد قانون اساسیی ازرینو اعلان ایلدم و موجبنجه یکیدن انتخابات اجراسی ایله مجلس مبعوثانک اجتماع دعوتی اراده ایتدم اصول اداره نک تحوی اوزرینه مسند صدارت کامل پاشانک عهد سینه بالتوجیه مشارالیهک ریاستی تحتنده تشکیل اولنان هیئت وکلا اداره جدیده مشروطه نک تشکیلات و تنظیماتی ایله مشغول اولدیمی ائشاده بلغارستان پرنسی و شرق روم ایلی ایالتی والیسی پرنس فردیناند هر نعلیه مده صداقتدن انحراف ایله بلغارستانک استقلالانی اعلان وبونی متعاقب آوستریا و مجارستان دواتی منخی برلین معاهده نامه سی موجبنجه آوستریانک اشغال و اداره موقتیه سی تحتنده بولنان بوسنه و هر سکی حوزه حکومتنه

الحاقه قرار و ردیکتی باب عالی به و دیگر دول معظمه قابله لرینه بیان ایلمش لر در . محل حقوق و مناسبات اولان بویکی وقته مهمه بک زیاده تأسفیری موجب حادثات فوق العاده دن اولوب بوتجاوزات اوزرینه ایجاب حالک اجراسیله حقوق دولتک محافظ سی هیئت و کلامتک همتنه مودوع اولمسه بوباید و هر حالده مجلس عمومینک معاونت و مظاہرتی اوزو اولنوب بالجله دولت لر ایله دولت علیه بیننده حسن مناسبات و مصافاة برکال اولدیغندن دول متحابه معظمه نک معاونت لرله مسائل سیاسیة واقعه نک حسن صورت له فیصل پذیر اولسی قویاً مأمولزدر .

« اقدم واجبات مهمه دن اولان امور مالیة دولتک تنظیمی ایله واردات و مصارفات بیننده توازن حصولی و تزید عمران مملکت له صنوف تبعه شاهانه نک رفاه حال و سعادت اسبابنک استحکامی و مکتبک تکثیر و تنظیمی ایله علم و معارفک و حرف و ضایعک تعم و انتشاری و قوای بریه و بحریه مرک درجه مکملیته ایصالی نزد مد بغایت ملتزم اولدیغندن اولباید دوائر حکومت دن مجلس مبعوثانه تقدیم اولنه حق قوانین لایحه لرینک تدقیقه مجلس اعیانک تصدیقه لایق قانونلر تنظیمنه مصروفی مهم کار آگاهیلری مأمولزدر .
« دولت علیه من و مملکت من حقنده متین اولسی تمیاتیله بوگون مجلس مبعوثانی کشاد ایلدم . ملتکم مبعوثلری حضور مد کورمکه بخیارم . مملکت منک قانون اساسی ایله اداره سی حقنده عزم قطعی ولایت یزدر . انشاء مجلس مبعوثان من دولتمزه و ملت منزه خیری ایشلر کورورده و ملت من هر درلو سعادت ه نائل اولور . جناب حق جله منی توفیقات صدانیه سنه مظهر ایسون . »

مبعوثان و سائر بالجله حضار مثلاً قائماً دیکلدیک نطقک قرائتی و دعای متعاقباً ذات شاهانه مبعوثلر منزه :

« مجلس منک حضور مد کشاد دن و سزی جمله بوراد کور دیکمدن طولانی فوق العاده ممنون اولدم . دوام و بقاسنی و حسن موقعیتی جناب الاهدن نیاز ایدرم . جناب حق موفق بالخیر بیورسون »

سوزلری سوزیلدکن سوکره سالوندن چیقدی ، یکر می بش دقیقه استراحت دن سوکره عین طریق ایله سرایه دوندی .

عودت ده منبسط و منشرح کور و نیوردی . بو کبی مراسم ده هر کسجه حصولی طیبی اولان تهجارت دن بردفعه کندیسند دخا اثر کور و ندی . الدیونلرینک برتکی یره دوشدی ، تشریفات عمومیة ناظری غالب پاشا طرف دن در حال قالدیرلدی قانون اساسی به صداقتی متضمن و « عزم قطعی ولایت یزدر » کله لرله متبھی اولان فقره نطق شدتی آلفیشلره مظهر اولدینی زمان وجه پادشاهیده علامت خشنودی و عنونیت بک بارز بر صورت ده نمایان ایدی .

نطق افتتاحی ایچہ انتقاداتہ اوغرادى. کہ بوزلرہ حق و محل ویرمش اولدینی انکار ایدیلہ من. جلوس پادشاهیدہ مدحت باشارک، کمالارک پدشوالی و ترتیبی ایله وضع اولان قانون اساسی نك تطبیقندہ نہ کی اقتحام اولماز مشکلاتہ اوغراتوبده تعطیل ایدلدیکی و او زمان رجال دولت طرفدن کوستریلان لزومک اسیاب و دلائلی نہ لر اولدینی توصیه و اوتوز ایکی ییل مدتجه ملتک آغزینی دیکمک ایاقلرینہ زنجیر اورمق صورتندہ تجلیلر کوسترن اورجال دولتک کیملردن عبارت بولندینی ملتجه مجھولدر. بودفہ دخی مخاف آیدہ بولانلر وارمش. شونلرہده «رجال دولت» دینیورسہده پادشاهک عزمنہ قارشى رأى مخالف سرد ایدنلرکده رجال زمانہ دن اولہ جقلری طیمیدر. حال بوکہ اوچنجی اردودن کن خبرلر اوزرینہ اعادہ تائیمی اہمیتلہ موضوع بحث اولان قانون اساسی علیہ عزت پاشاک واکا بکزرلرک قالقوب یورودیکنی بیلورز. حمد اولسون کہ بودفہ شومقولر رجال دولت دیکلنمدی. ادارہ سی مراقبہ ملیہ بہ تابع اولمیان، حاکمیت ملت تملى اوزرینہ قورولماش اولان دولترده اغلیتله رجال دولت صفلری حکمدارک لسبب خوشنہ کیدن آدملرہ طولار. برسوز بر «ایاق» ی «باش» ایدر، بر «هیچ» ی «ہپ» ایلر. بویله لری قارشیلرنده تکاپو ایدنلرہ، ایاقلرینی بالایانلرہ، ہر سوبلدیکنی و ہر بایدینی عینی حکمت و اصابت دیسوبده آفیشلایانلرہ باقہرق کندیلرینی حقیقتاً بیولک کورورلر. انسان ظن ایدرلر. پادشاهک بوسفر اولسون شو طاقم رجال سفیلہ دن تباعدلہ ارزوی ملانہ امتثال ایلمش اولسی بر اثر کیاستدر. — ملتہ استعداد مشروطیت واقعا معارفہ نمایاب اولدی. فقط بومملکتندہ معارف ترویج اولندی دینہ من. پادشاهک اطرافنی آلانلرک مکتبلردن ادارہ ملکہ لازم نہ قدر درس وارسہ کیمنی بسبتون کیدرمک، کیمنی تغلیط اتمک و یاقیر بمق صورتیلہ علناً کوستر دکلری غیرتی بر طرفہ براقلم، تفتیش ذہن و قلبہ، استکشاف نیاتہ اظہار ایلدکاری یارارلقلر اولسہ ایدی بومملکت بوکون یک بشقہ اولور و ملت ایله برابر پادشاهدہ حریتلرینی چوق زمان اول اکتساب ایلمش بولنوردی. بالذات بن تحصیل بولندہ اوغرا دیغم مزاحمی، حتی براق «فیئارو» ایله ایکی «استاندارد» یوزندن خفیہ تعقیباتنہ دوچار اولوب معجزہ قیلندن قورتلدینمی.

اونوته م . - نطق سعید پاشا قاینه سندن بحث ایتیمور . حال بوکه مشروطیت اداره ده زمام حکومتی اله آلان ایلك هیئت وکلا اوایدی . رئیس و اکثریت اعضای واجرا آتی اعتباریله بك فئابر قاینه اولان بوايلىك هیئتن بخت اولنماش اولسنه ، متأسف دكلز . - مناسبات خارجیه مز بختنده نطق هایون هم قیصه در ، هم ده بشقه یولده یازلمش اولسی ایستیردی . آوستریا ایله مناسبه آنزایی بر یوله کیردی ، مذاکرات هرایکی طرفک علی الخصوص آوستریانک حسن نیتیله باشلامق اوزره . شو جهنک بیان ویا احسانی نطقک بوققره سنه بر شکل ملایم و بر رومارکی بالالایمچینی ده ، «بالاس» ده علویت عثمانیه بر دلیل جدید کورور لر دی . بودقه کی رسم افتتاح رسوم عادیه و معتاده دن دكلدر . حاضر بولتان سفرادک قونی استبداده بولاشمش بر مملکتک احراز حریتله مدنی عالمده یرایدن بکنک مراسمی کورمه که جاغیرمش مدنی عالم و کیلاری ایدی . بوا اعتبار ایله آمده کی آیریلمی ، غیر یلمی کور مامک ایجاب ایدردی . بنجه بورسم افتتاحده نطقک آوستریاندن بخت ایدن قسمی او یله بخت ایده جکنه هیچ بخت ایتامسی اولی ایدی . - نطقده بحق انتاده اوغرایان بر فقره ده «مجلس اعیانک تصدیقنه لایق» فقره تقیدیه سی در . مجلس مبعوثان شمدیکی هیئت اعیانی خوش کور میور و بونده حقیدر . بویله اولمسه او یله قیدلر الله کندینی صوقمه مز . مبعوثلر ۱۰ تموزدن اولکی شورا اعضای دكلدر . اوکلرنده وطن وار ، ملت وار ، قانون اساسی وار و قانون اساسی بی دها محکم ، دها مکمل قلیمق لزومی وار . پایه جنی قانونلری صورت تشکل حاکمیت ملایه اساسدن اوز افلاشان بر هیئتک تصدیقنه لایق قیلمی دوشوندکه اوده او اساسدن اوز افلاشیر کیدر . اور و پاده نطق افتتاحیلری هیئت وکلا قلمه آلیر . بعض یرلرده حکمدار یازیلان نطق یازلدینی کبی قبول ایدر و بعضلرنده ایتلاف پیدا ایدیلر . بزده فصل اولدی ؟ بیلمیورز فقط ظن ایدیورز که متن هیئت وکلادن چیقمیدی . کامل پاشا مبعوثلره شوبینی تکلیف ایتدی : «قانون اساسی احکامنه رعایته عین ایتش اولان ذات حضرت پادشاهی قانون اساسی به رعایت بیوردجه صداقتدن آریلمه جفمه و قانون اساسی احکامی موجب بنجه عهدمه تودیع اولسان وظیفه به

صداقت و رعایتله خلافتدن بجانب ایدم جگمه والله بالله ، بمعونلر عمومیتله یمین ایدیور دیرلر ، فقط یمین ائساننده بعضیمی موجود دکلدی ، سالوندن طیشاری چیقمش بولنیور لر دی . ذات حضرت پادشاهینک مجلسده یمین ایتیمی موضوع بحث اولمشیدی ، بونی تکلیفدن فراغت ایدلدی طوغریسیده بودر . قانون اساسی امید بقاسنی برکلمده طویلامش اولمالی . بر پادشاه ایچون یمین نه ایسه عادی برسوزله تمهده اولوق لازم کلیر .

ابن ایضا

لاحقه — مجلس یالکز مخادیم پادشاهی بولنمشدر . ولی عهد سلطنتله یوسف عزالدین افندی حضرتلرینک و دیگر شهزادکانک بولناملری نظر دقتی جلب ایتمشدر رشاد افندی حضرتلرینک نامزاجلنی یالاندر . دعوت اولناملش .

اجال خارجی

یالکز اوروپا صحفه سیاستنده دکل ، بتون جهان مدنیت سیاستنده شوصوک هفته ظهور یافته اولان حادثاتک الیه مهمی ، اک معنیداری مجلس مبعوثان عثمانینک رسم کشادی اولدینی مستغنی عرض بیساندر . بو راسمه بهترین ایله ملت نجییه عثمانیه دخی ملل مشروطه ، ملل حاکمه زمره سنه داخل اولدی : بتون اوروپا حکومتلری عثمانیلرک تبریک ، ترقی و تعالیرینی تمنی ایتدیلر شو قدر که بو مناسبتله ایراد اولنان نطق افتتاحینک امور سیاسییه خارجییه عائد فقراتی رسم کشادک وجه تلقیسی مرتبه سنده مظهر تقدیر و تصویب اولمندی . . اوستریا ایله بلغارستان حقنده نی لزوم بر لسان شدت استعمال ایدلر یکنه حکم اولندی . . کرچه اوستریانک بوسنه و هرسکی الحاقی ، بلغارستانک اعلان استقلالی حتی بوندن دهادرشت دهادرشت المائل فقرات ایله ذکر ایدلر که مستحق وقوعات حق شکنانه دن ایسه ده حقوق و منابع دولتی مدافعه کوستریلان کیاست و منافی متعاقب بر طرفدن بلغارستان ، دیگر طرفدن اوستریا ایله